

Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunta

Kokous 2, 1/2024

PÖYTÄKIRJA

Aika 18.1.2024 klo 13:00 – 16:00

Paikka Teams-kokous

Jäsenet ja (varajäsenet)

Hanna-Marja Voipio, puheenjohtaja, Oulun yliopisto
(Kati White, varapuheenjohtaja, SEY Suomen eläinsuojelu)

Petra Sipilä, Turun yliopisto: tieteellinen tutkimus ja opetus
(~~Mikko Airavaara, Helsingin yliopisto~~)

Pirjo Laakkonen, Helsingin yliopisto: tieteellinen tutkimus ja opetus
(Mikko Karpale, Oulun yliopisto)

Eija Aho, Orion-konserni: teollisuus
(~~Hona Kareinen, Euroopan kemikaalivirasto~~)

Emrah Yatkin, Turun yliopisto: koe-eläinten hoito ja toimenpiteet
(Niina Kemppinen, Helsingin yliopisto)

Anna Meller, Helsingin yliopisto: eläinlääketieteellinen asiantuntemus
(~~Paula Lidauer, Luonnonvarakeskus~~)

Heidi Kivekäs, Animalia: vapaaehtoinen eläinsuojelutyö
(Maria Lindqvist, SEY Suomen eläinsuojelu)

Tuula Heinonen: korvaavat menetelmät
(Jukka Pakkanen, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea)

Hanna Vuorenpää, Tampereen yliopisto: korvaavat menetelmät
(Melina Malinen, Orion-konserni)

Marianna Norring, Helsingin yliopisto: eläinten hyvinvointia koskeva tutkimus
(Satu Mering, Experimentica Oy)

Elisa Aaltola, Turun yliopisto: eläinten pidon etiikka tai yhteiskuntatieteellinen tutkimus
(~~Tiia Sudenkaarne, Helsingin yliopisto~~)

~~Tapani Parviainen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto~~
(Eila Kaliste, Etelä-Suomen aluehallintovirasto)

~~Tiina Pullola, pysyvä asiantuntija, Maa- ja metsätalousministeriö~~
Satu Raussi, Eläinten hyvinvointikeskus
Tiina Kauppinen, Eläinten hyvinvointikeskus

Eila Kaliste, sihteeri, Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Jakelu Neuvottelukunta, Eläinten hyvinvointikeskus

Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunta

1. Kokouksen avaus
Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 13:00. Kohta 4 käsiteltiin ennen kohtaa 3.
2. Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin. Pöytäkirja laitetaan TOKES-työtilaan, jonne jäsenillä on pääsy.
3. FIN3R-puheenjohtajan valintaprosessi
FIN3R-keskuksen johtoryhmän (R-johtajat ja koordinaattori sekä neuvonantajat) puheenjohtajana toimii TOKES-jäsen. Tehtävää hoitavan jäsenen valintaa varten Hanna-Marja Voipio pyysi ilmoittamaan ehdokkaita tehtävään. Ehdotuksia tuli viisi: Hanna Vuorenpää, Marianna Norring, Emrah Yatkin, Petra Sipilä ja Pirjo Laakkonen.

Hanna-Marja Voipio ja Eila Kaliste keskustelivat puheenjohtajan valinnasta ja tehtävistä FIN3R-keskuksen johtoryhmän kanssa 9.1.2024. Tapaamisen tarkoituksena oli varmistaa yhteisymmärrys toimen tehtävistä ja roolista sekä 3R-keskuksen tarpeiden huomioon ottaminen valinnassa.

Todettiin puheenjohtajan tukevan 3R-johtajia toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä sekä toimivan tiedon viejänä 3R-keskuksen ja TOKESin välillä. Puheenjohtajalla tulisi olla suomalaisen tutkimuskentän tuntemusta sekä hyvä ymmärrys siitä, miten tieteellisessä tutkimuksessa voidaan soveltaa 3R-menetelmiä. Tärkeää on, että 3R-keskuksen johtoryhmän ja puheenjohtajan kesken on hyvä ja aktiivinen keskusteluyhteys, joka parhaiten tukee 3R-keskuksen toimintaa. TOKESin ja 3R-keskuksen välistä keskustelua tulee lisätä ja luoda tälle menettelytavat.

Hyvän ja sujuvan toiminnan saavuttamiseksi 3R-keskus osallistuu puheenjohtajan valintaan. Tämä toteutetaan siten, että ehdokkaat esittäytyvät 3R-keskuksen johtoryhmälle kirjallisesti ja keskustellen. Ehdokkaiden toivotaan kirjoittavan itsestään lyhyen esittelytekstin. Johtoryhmä keskustelee ehdokkaiden kanssa etäyhteydellä ennen seuraavaa TOKES-kokousta ja laatii 3R-keskuksen näkökulmasta perustellun ehdotuksen ehdokkaiden valintajärjestyksestä.

Seuraavassa TOKES-kokouksessa tehdään valinta ehdokkaiden kesken. Läsnä ovat myös 3R-keskuksen edustajat, jotka voivat osallistua keskusteluun omasta näkökulmastaan, mutta eivät osallistu valintaan. Puheenjohtaja valitaan kahdeksi vuodeksi.

Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunta

Hanna-Marja kertoi taustaa: 9.1.2024 käydyn keskustelun tavoitteena oli varmistaa yhteinen ymmärrys puheenjohtajan roolista sekä ottaa 3R-keskuksen tarpeet huomioon valinnassa. Keskuksen toiveet on esitetty yllä. Puheenjohtajan kaudeksi on ajateltu kahta vuotta, eli suunnilleen puolet TOKESin toimintakaudesta. Ehdokkailta on pyydetty englanninkieliset esittelytekstit. 3R-keskuksen on tarkoitus keskustella ehdokkaiden kanssa ja laatia ehdotuksensa valintajärjestyksestä. TOKES päättää puheenjohtajasta seuraavassa kokouksessa. Puheenjohtajan valinnalle tulee luoda sovittu menettelytapa jatkoa ajatellen.

Keskustelussa todettiin muutosten kesken prosessin olevan harmillisia, ja on hyvä kirjata menettelytapa auki. Ehdotettiin yhteisiä esittäytymistilaisuuksia TOKESille ja 3R-keskukselle, tämä ei kuitenkaan aikatauluongelmien vuoksi ole mahdollista. Toivottiin seuraavaan kokoukseen varattavan aikaa ehdokkaiden perusteellisemmalle esittäytymiselle.

Ehdokkaiden esittäytyivät. Tarkemmat tiedot löytyvät kunkin ehdokkaan toimittamasta tekstistä kokouksen aineistosta:

Pirjo Laakkonen, Helsingin yliopisto: Pirjo tuntee hyvin koe-eläintoiminnan kentän sekä tutkijana että koe-eläinkeskuksen johtajana. Hän on kehittänyt vaihtoehtoisia menetelmiä oman tutkimuksensa puitteissa. LERU-yhteistyön kautta hänellä on näkemystä ja kokemusta myös Euroopan tasolla.

Marianna Norring, Helsingin yliopisto: Mariannalla on kokemusta koe-eläintoiminnasta ja vaihtoehtoisista menetelmistä muun muassa oman, eläinten hyvinvointia koskevan tutkimuksensa, JvW-säätiön toiminnanjohtajuuden, Fincopa- ja Ecopa-yhdistysten hallitusten ja hankelupalautakunnan jäsenenä. Hän toivoo vaihtoehtoisten menetelmien yleistyvän nopeasti ja haluaa edistää eläinten hyvinvointia.

Petra Sipilä, Turun yliopisto: Petra pohtii työssään jatkuvasti kaikkia 3R-menetelmiä tutkijana, tutkimuspäällikkönä, palvelututkimusta johtaessaan ja opettaessaan. Hän näkee roolinsa mahdollisena 3R-keskuksen johtoryhmän puheenjohtajana tiedon välittäjänä ja tukijana, ja olisi mielellään keskuksen toimintaa tukemassa hyödyntäen kontaktiverkostojaan esimerkiksi erilaisiin firmoihin.

Hanna Vuorenpää, Tampereen yliopisto: Hannalla on vahva osaaminen vaihtoehtoisten menetelmien suhteen. Hän painottaa meneillään olevaa murrosta tutkimusmenetelmien käytössä, joka

Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunta

tarkoittaa siirtymistä eläinten käytöstä vaihtoehtoisten menetelmien käyttöön. 3R-keskuksen tulisi olla tässä murroksessa mukana. Hän haluaisi 3R-keskukselle tunnettuutta, jotta uudet opiskelijat ja tutkijat saisivat keskuksesta kattavan tietämyksen siitä, mitä eri menetelmillä pystytään tekemään.

Emrah Yatkin, Turun yliopisto: Emrahilla on tutkijataustansa lisäksi erityisesti koe-eläinalan, lakisääteisten testien tekemisen sekä laatujärjestelmien tuntemusta. Hän on pystynyt tuomaan 3R-menetelmiä käytäntöön nimettynä eläinlääkäriin ja koe-eläinkeskuksen johtajana. Hän näkee 3R-keskuksen johtoryhmän puheenjohtajan roolina olevan asioiden tuominen keskusteluun kaikista 3R-lähtökohdista. Hän toisi myös enemmän tutkijoita mukaan toimintaan.

Keskustelussa toivottiin valintakriteerien auki kirjoittamista. Seuraavassa kokouksessa ehdokkaat voisivat kertoa ajatuksiaan valintakriteereissä mainituista asioista. Kriteereihin toivottiin sisällytettävän paradigman muutokseen (siirtyminen eläinkokeista muihin menetelmiin) liittyviä seikkoja, kuten esimerkiksi miten siirtyminen voisi tapahtua. Myös eläinlähtöisen näkökulman toteutumisen (eläinten hyvinvoinnin huomioiminen ym.) pohdintaa voisi olla kriteereissä mukana. Kriteereistä esitettiin toive keskustella niistä sähköpostitse ennen kokousta. Ennakkoon tulisi pohtia myös, miten äänestys toteutetaan.

Todettiin tutkijan näkökulmasta liittyen paradigman muutokseen: tutkimuksessa etualalla ovat tutkimuskysymykset ja mikä näihin vastaamiseksi on paras menetelmä. Usein tutkimus menee vaiheittain: tietyssä vaiheessa soluperäiset, *in vitro*-, molekyyli- ja tietokonemallit ovat tärkeässä asemassa. Tutkimuksessa, jossa tarvitaan ymmärrystä useamman elimen toiminnan yhteisvaikutuksista, tällaisten mallien käyttömahdollisuuksia ei vielä juurikaan ole. Eri mallit eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan ne ovat toisiaan täydentäviä. Tutkijan näkökulmasta eläinten hyvinvointi on aina etusijalla, koska sillä on erittäin suuri merkitys luotettavan tutkimuksen tekemisessä.

4. 3R-keskuksen raportti 2023 sekä toimintasuunnitelma- ja budjettiehdotus vuodelle 2024: Vootele Voikar esitteli 3R-keskuksen edustajana.

TOKES arvioi 3R-keskuksen toimintasuunnitelman kertoen näkemyksensä maa- ja metsätalousministeriölle, joka hyväksyy suunnitelmat.

Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunta

Vuoden 2023 toiminta on ollut aktiivista kaikkien 3R:n osalta sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Toimintaan on kuulunut muun muassa seminaarien järjestämistä sekä erilaisiin kokouksiin ja työpajoihin osallistumista. Ensimmäinen vuosikokous järjestettiin kaksipäiväisenä Helsingissä marraskuussa. Keskuksen järjestämät webinaarit ovat olleet suosittuja, ja näiden tallenteita on katsottu paljon sekä Suomessa että muualla. Kyselyjen avulla on selvitetty muun muassa hyvinvointiryhmien toimintaa valmistellen suomalaista hyvinvointiryhmien verkostoa. Keskuksen jäseniä oli mukana valmistelemaan Scand-LAS 2024 -konferenssia, paikkana Tampere.

Vuonna 2024 toiminta jatkuu samanlaisena. Keskuksen koordinaattori toimii muun muassa EU-hankkeiden koordinaattorina tai jäsenenä useissa vaihtoehtoisia menetelmiä edistävissä hankkeissa (INSIGHT, CHIASMA, TULI, PINK, NEMESIS). Suomalaisen hyvinvointiryhmien verkoston toiminta alkaa. Webinaareja ja työpajoja järjestetään muun muassa tutkimuksen suunnitteluun liittyen. Vuosikokous järjestetään marraskuussa Oulussa ja osallistutaan Scand-LAS 2024 konferenssin järjestelyihin. Perustetaan kahdesti vuodessa julkaistava uutiskirje sekä Youtube-kanava. 3R-rahoituksen (100 000 euroa) käyttö jakaantuu palkka- ja matkakuluihin sekä vuosikokouksen, seminaarien, työpajojen ym. kustannusten kattamiseen.

Keskustelussa pohdittiin erilaisia R-vaihtoehtoja, joita kirjallisuudessa on esitetty runsaasti, kuten esimerkiksi 5R (3R + Reject, Redirect) ja 12R. Näitä toivottiin otettavan huomioon 3R-keskuksen toiminnassa. Todettiin 3R-konseptin olevan lailla annettu ja käytännössä sisältävän useita muitakin R-vaihtoehtoja.

Toivottiin 3R-keskuksen seuraavan EU-komission toimia eurooppalaisen kansalaisaloitteen (Save Cruelty-free Cosmetics – commit to a Europe without Animal Testing) johdosta ja ottavan nämä mahdollisuuksien mukaan huomioon tulevassa toiminnassa. Tiina Pullola kertoo TOKES-kokouksissa EU-tason asioista.

3R-keskuksen toivottiin vaikuttavan suomalaisiin tutkimuksen rahoittajiin, jotta rahoitusta saataisiin pienimuotoisille 3R-tutkimuksille. Eläinkokeellisen tutkimuksen yhteydessä tulee usein ideoita siitä, kuinka tutkimusmenetelmiä voisi edelleen kehittää 3R-näkökulmasta ja tuottaa tällä tavoin uusia, yleisemminkin käytettäviä 3R-keinoja. Myös eläinten hoitoon liittyen tulee 3R-mahdollisuuksia esiin, joiden kehittäminen yleisemmin hyödynnettäväksi vaatisi pientä rahoitusta. Yrityksiä voisi myös houkutella mukaan tällaiseen rahoitukseen, kiinnostusta

Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunta

esimerkiksi gradutöiden mahdollistamiseen on olemassa. Vootele lupasi keskustella asiasta 3R-johtoryhmässä. Yhteyksiä tulee rakentaa erilaisiin toimijoihin.

Kokous hyväksyi suunnitelman ja budjetin puoltamisen edellyttäen kuitenkin, että budjettia tarkennetaan jokaisen R:n toiminnan osalta. Budjetti tarkistetaan seuraavassa kokouksessa.

5. Muut asiat – ei ollut.

6. Tiedoksi

Valtioneuvoston asetus eläimille tehtävistä toimenpiteistä ja keinollisen lisäämisen menetelmistä 1165/2023, voimassa 1.1.2024 lähtien. Asetus ja esittelymuistio tiimerissä. Käsitellään tarkemmin seuraavassa kokouksessa.

7. Seuraavat kokoukset

15.2.2024 klo 12–16 läsnä + etäkokous

13.5.2024 klo 12–16 etäkokous, kenties myös läsnä

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.30.